

Občianske združenie Svatobor

Projekt v rámci programu Aktívne občianstvo a inklúzia: AO-1-01 Produkcia bioosív - kľúč k rozvoju trvalo udržateľnej zelenej ekonomiky, príspevok 60.000 €

Príjemca podpory: občianske združenie Svatobor

Ako to začalo

Zakladateľom združenia Svatobor je Štefan Straka, inšpirovaný ekofarmami v zahraničí, kde študoval. Združenie založil v roku 2006 s cieľom ekofarmárčenia na východe Slovenska so zapojením jednak sociálne slabých ľudí, jednak ľudí so zdravotnými, najmä psychickými hendikepmi. Dôležitým cieľom bolo aj zachovanie typického hospodárskeho krajinného rázu v daných lokalitách.

Združenie postupne získalo pozemky od podniku Lesy SR a od rodiny Štefana Straku v dvoch lokalitách Rudlov Grodzin, a začalo na nich hospodáriť. Charakter združenia a jeho ciele sa v zásade nezmenili až do dnešnej doby.

Aktivity združenia

Hlavnou činnosťou združenia je ekologické farmárčenie, najmä:

- šľachtenie bioosív pre ďalšiu distribúciu;
- komunitou podporované záhradníčenie – pestovanie zeleniny, ovocia a húb;
- kompostovanie;
- remeselná činnosť – výroba metiel, košíkov a pod. z brezového a cirokového prútia;
- environmentálna výchova v okolitých školách.

Pri všetkých týchto aktivitách ide o prácu Rómov a iných sociálne slabých ľudí, čiastočne aj formou chránených dielní.

Hlavní partneri a zdroje financovania

Svoju činnosť združenie financuje z rôznych zdrojov:

- granty z rôznych zdrojov – napr. Nadácia Ekopolis, UNDP (GEF), ministerstvo zahraničných vecí Francúzska;
- štátna podpora - rôzne nástroje úradu práce vo Vranove nad Topľou; európske fondy;
- príjmy z vlastnej činnosti – predaj služieb, poskytovanie školení (napr. o kompostovaní pre obecné úrady);
- príjmy z predaja vlastných produktov – kompost, metly, zelenina a postupne aj bioosivá;
- príjmy od súkromných osôb a firiem, najmä od firmy brata Štefana Straku, napr. náradie, odmeny za brigádovanie.

Združenie má veľa partnerov a spolupracovníkov, napríklad Lesy SR, Slovenský pozemkový fond, obecné a mestské úrady (Hanušovce nad Topľou, Rudlov, Sol' a i.), združenie Sosna, združenie Pro Tornensis, Spoločnosť priateľov Zeme,

Obsah projektu v rámci programu Aktívne občianstvo a inklúzia

Dôležité skúsenosti a odporúčania pre podobné projekty:

- Farmárčenie je veľmi vhodnou prácou pre Rómov a sociálne slabších ľudí, pretože buduje vzťah ľudí k zemi, umožňuje určitú sebarealizáciu a znižuje závislosť na sociálnej podpore a to u všetkých vekových kategórií – od seniorov až po najmladších. Kultiváciou krajiny sa kultivuje aj ľudské vedomie a charakter, pričom ľudia, zapojení do farmárčenia, vo väčšej či menšej miere prenášajú skúsenosti do svojich komunít a osád a to je práve to, čo je potrebné

- Práca s marginalizovanými skupinami je veľmi dlhodobá. Ak ľudí, z ktorých mnohí ani nemajú dokončenú základnú školu, chceme posunúť niekam ďalej v ich zručnostiach a postojoch, tak je potrebné počítať s najmenej 7-10 rokmi. Ak chceme niekam posunúť celú komunitu, tak to môže podľa niektorých zdrojov trvať až 30-40 rokov a doterajšia prax zatiaľ ukazuje, že tomu naozaj tak je. Zmeny sa dejú veľmi pomaly, postupne. Aj v tomto sa ukazuje vhodnosť projektov, zameraných na poľnohospodárstvo, pretože majú dlhodobý charakter. Pestovanie plodín, prevádzka a rozvoj farmy je dlhodobá činnosť, ktorá teda poskytuje dobré nástroje pre dlhodobú prácu s Rómami, pripútava ich na dlhú dobu k získavaniu zručností a skúseností.
- Je potrebné zaangažovať „motivátorov“, ktorých Rómovia rešpektujú a nasledujú. Ukazuje sa, že veľmi dobrými motivátormi sú kňazi. Rómovia na kňazov veľmi dobre reagujú v rovine citovo-náboženskej. Keď Svatobor nadväzuje na prácu miestnych kňazov, tak to predstavuje veľké benefity. Ak príde pracovať na farmu človek, ktorý je ovplyvnený pôsobením miestneho kňaza, tak nefajčí (to je dôležité pri kompostovaní), nepije, je tam viditeľná určitá charakterová zmena a je oveľa ľahšie takého človeka zapájať do práce na farme. Bohužiaľ však, práve v sociálnej práci cirkvi sú zatiaľ veľké rezervy.
Dobrymi motivátormi môžu byť okrem kňazov aj ďalšie authority – učitelia, starostovia, sociálni pracovníci. Ak títo ľudia pôsobia v komunite, „predpripravia“ ju, tak sa potom ľudia ľahšie zapájajú do farmárskej činnosti.
- Je veľmi potrebné, aby sa chudobným Rómom sprístupnila pôda – malé políčka, záhrady, záhradky pri dome. Medzi chudobnými Rómami sa často vyskytujú existencionálne frustrácie, nuda, pocit prázdnoty života, ľudia upadajú na mysl. Ak sa však podarí naštartovať s nimi nejakú činnosť, ktorá je skupinová či až rodinná (vrátane detí), napríklad práce na poli či na záhrade, tak ľudia získajú nejaké ciele, pociťujú nejaký zmysel života a to ich posunie o trošku ďalej. Navyše poľnohospodárska práca má aj hospodársky efekt, ľudia si sami dopestujú nejaké plodiny a aspoň trošku sa zníži ich závislosť na štátnom sociálnom systéme.

English summary

Svatobor, association

The project supported in the program Active Citizenship and Inclusion: AO-1-01 Production of Bio Seed – the Key to the Sustainable Green Economy. Contribution: 60.000 €, Recipient: Svatobor, citizen association

The association was established in 2006 by Štefan Straka. He wanted to help to socially excluded as well as psychologically disturbed people by their involving in eco-farming. The association obtained and purchased more land gradually so it continues in its mission in larger scale. Main activities of the association are community gardening (focused on Roma communities), bio seed production, composting, crafts and environmental education. Two activities are more preferred: 1. production of bio seed as not-for-profit commercial activity generating some income for the association and people; they grow seed of various vegetable in bio quality and sell it to foreign company which further process it and distribute 2. community gardening involving mainly Roma people from the Rudlov village, they grow up various vegetable and fruit for themselves and their families and community. This concept is quite successful and worth of multiplication.

Obtained experiences, recommendations:

- farming turned out to be activity very suitable for Roma people, they like to have relation to the land and it also teaches them to patience, thinking about future and it improves their abilities;

- a work with marginalized communities is very slow and long-term; changing of individuals may take about 7 to 10 years, irreversible changing of community may take about 30-40 years+ that is why farming is so suitable it is also slow and long-term work;
- it is very important to involve local leaders, mainly priests; if people are under the influence of priests then they are much better workers and peasants; unfortunately the church in Slovakia doesn't take this mission very responsible; also other local authorities may be good leaders – teachers, social workers, mayors, etc.
- home individual gardening is also very good instrument beside common gardening at a scale; local home gardening provide families with personal missions and get family together on long-term basis; that is why providing families with their own land and gardens is very important measure.